

HABRUTA NIGHT

FISH AND MEAT SAME MEAL

SHAARE ZION

לזכות עם ישראל

The Gemara in Masechet Pesahim (76b) establishes that the consumption of meat together with fish poses the risk of Sara'at (leprosy). Accordingly, the Shulhan Aruch (Yore De'a 116:2;) rules that one must refrain from eating meat and fish together, in order to avoid their potentially harmful effects.

Fish and Meat:

בדברי הגמרא מובא כי דג שנצלה עם בשר, אין לאוכלו בגלל הסכנה שהוא "קשה לדבר אחר" (צרעת). בשל כך, יש מרביתינו הראשונים שהחמירו לרחוץ את הידיים בין אכילת דג לבשר [וראה גם להלן (9א) בהגהות על ספר איסור והיתר הארוך].

מסכת פסחים, דף עו, ב

עין משפט גר מצוה	גמי כפת חמה וחבית פתוחה דמיא תני רב כהנא בריה דרב חיננא סבא יפת שאפאה עם צלי בתנור אסור לאכלה בכותחא ההיא ביניתא דאיטווא בהרי בישרא אסרה רבא מפריקא *למיכליה בכותחא מר בר רב אשי אמר אפי' ויהי במילחא גמי אסורה משום דקשיא לריחא ולדבר אחר: מתני' וחמשה יתכן נאמר לי דלא חייש לה: ביניתא, דג: דאיטוי בהרי בישרא, כחנור אחד: אסרה רבא מפריקא *למיכליה בכותחא, שיש ט' חלב משום דקסבר ריחא מילתא היא: לדבר אחר, נרעת: מתני' חמשה דברים באין בטומאה וכו', אין לך קרן נאכל	אכל דרבי יהודה לית ליה או דילמא רבי יהודה גמי קלי כוומיה וטעמא דשרי משום דקא סבר לא עייל זה ריחא: אמר לך רב דבולי עצמא	מסורת הש"ס עם הוספות (א) עין חוש' כחות' ו: דיה קול, (ב) [חוספסא פרק ה, (ג) [שם וע"ש], (ד) חרומות פרק י' משנה ג, עמוד זה סי: (ה) לעיל סבג (ו) עין חוש' ובזים צט: סודיה אסר,
---------------------	---	--	--

Rav Kahana, son of Rav Hinnana the Elder, teaches: In the case of bread that one baked together **with roasting meat in the oven, it is prohibited to eat** the bread **with kutaḥ**, which contains milk, because the bread absorbs some of the meat's aroma. The Gemara relates: There was a certain fish that was roasted together with meat, **Rava of Parzikiyya prohibited it from being eaten with kutaḥ**, due to the meat flavor absorbed in the fish.
Mar bar Rav Ashi said: Even to merely eat it with salt is also prohibited because meat that is roasted or cooked with fish is bad for odor, meaning it causes bad breath, and for something else, i.e., leprosy. Therefore, one should avoid eating it due to the danger involved.

Some say only when cooked together:

חולין	מרדכי [דף צה ע"א - ע"ב]	מסכת
מגופה כו' ועוד גרסינן פרק כיצד לולין הריא ביניתא דאיטוי עם בישרא אסרה רבא מפריקא למיכל עם כותח פי' דקסבר ריחא מילתא היא מר בר רב אשי אמר אפילו צמילחא גמי לא דקשה לריח הפה ולדבר אחר עכ"ל ופ"ה וז"ל דג ובשר להחבשל יחד ולהאכל קשה לריח הפה ולנרעת עכ"ל וז"ל הדיוט דמכאן מזהרין באשכנז וצרפת לאכול דג ובשר זה אחר זה בלא קינוח ומיהו משמע דאין סכנה כי אם דרך ששול ולהאכל יחד: סיפת ד"ב. עין בתוס' שאנן ולסוף כתבו וז"ל נ"ל דלא		

Wash ones hands when going from meat to fish or vice versa:

באר הגולה 148 הלכות דברים הנוהגים בפעודה סימן קעג

א אִמִּים אֲמָצְעִיִּים (א) רְשׁוּת. וְהָיָה מִלִּי בֵּין תִּבְשִׁיל לְתִבְשִׁיל, אֲכַל בֵּין תִּבְשִׁיל לְגִבְיָהּ חֻכָּה (ב) (עֵין בִּיּוֹרֵה-דָעָה סִימָן פֶּט): **ב** בֵּין בֶּשֶׂר לְדָגִים חֻכָּה לִטַּל, מִשּׁוּם דִּקְשָׁה (ג) לְדָבָר (א) [אֲחֵר, וְחִמְיָא סִפְנֵתָא מֵאִסּוּרָא (ד) (וְעֵין יוֹרֵה-דָעָה סִימָן קטז): **ג** יָכֹל הַדְּבָרִים הַנּוֹהֲגִים בְּאַחֲרוֹנֵיהֶם (ה) נוֹהֲגִים בְּאַמְצָעֵיהֶם,

מְשָׁנָה בְּרוּרָה

א (א) רְשׁוּת. רָצָה נוֹטֵל, רָצָה (א) אֵינוֹ נוֹטֵל: (ב) עֵין בִּיּוֹרֵה-דָעָה סִימָן פֶּט. סְעִיף ג', וְשֵׁם נִתְבָּאָר בַּהֲגָ"ה דְּלִפִּי מִנְהַגָּנוּ יֵשׁ לִטַּל יָדָיו אֶפְלוּ בֵּין תִּבְשִׁיל שֶׁל גִּבְיָהּ לְתִבְשִׁיל שֶׁל בֶּשֶׂר שְׁאֵחֲרֵיו אִם נִגָּז בָּהֶם בְּיָדָיו, וְאֵין לָנוּ רְשׁוּת אֲלֵא בְּשִׁשְׁנֵי הַתִּבְשִׁילִין שְׁוִין: **ב** (ג) לְדָבָר אֲחֵר. צִרְעָתָהּ. וְעֵין בְּמִגְוָאֲבָרָהּ שֶׁחָבַד דֹּאפְשֵׁר דְּבִזְמַנָּהּ אֵין סִפְנָה כָּל-כָּף, דְּבִכְמָה דְּבָרִים נִשְׁתַּנּוּ הַטְּבָעִים, עֵין שֵׁם: (ד) וְעֵין בִּיּוֹרֵה-דָעָה סִימָן קטז. וְשֵׁם נִתְבָּאָר בַּהֲגָ"ה דְּמִנְהַגָּנוּ שְׁאֵין חֹשֶׁשׁ לָזֶה, וְסִימָן דְּמִכָּל מְקוֹם (ז) יֵשׁ לֵאמֹל דָּבָר בִּינֵיהֶם וְלִשְׁתוּת, דְּהָיָה קִנּוּיָהּ וְהִדְחָה: **ג** (ה) נוֹהֲגִים בְּאַמְצָעֵיהֶם. הֵינּוּ (ג) שְׁבִין

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

הַרְמָב"ם: (ז) וּבְחֻמְת־אֲדָם כָּלֵל סוּחַ כֶּתֶב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: יֵשׁ נוֹהֲגִין לְרַחֵץ יָדֵיהֶם בֵּין בֶּשֶׂר וְדָגִים, אֲכַל אֵין מִן הַצִּיּוֹן, וּמִכָּל מְקוֹם יִשְׁתַּח דָּבָר בִּינֵיהֶם שׁוּלָא לֵאכֹלֵם יַחַד, עַד כֵּאֵן לְשׁוֹנוֹ: (ז) בֵּית-יוֹסֵף בֶּשֶׂם רֶאֶב"ד: (ז) אֲחֵרוֹנִים: (ח) מִגְוָאֲבָרָהּ: (ט) מִגְוָאֲבָרָהּ וְתִשְׁתַּח דָּבָר חֶסֶם צָבִי סִימָן נה: (י) ש"ך בִּיּוֹרֵה-דָעָה פ"ט וְאֵלֶּיָהּ בָּרָה וְחֶסֶם צָבִי וּמִגְוָאֲבָרָהּ וְחֻמְת־אֲדָם: (ב) גְּמָרָא: (ג) הִרָא"ש:

ב יִצְרִיךְ לִיזְחֹר שְׁלֵא לֵאכֹל (ב) בֶּשֶׂר וְדָג בִּיחַד מִפְּנֵי שִׁקְשָׁה לְצִרְעָתָה: הֵגָה (א) [ב] *וְכֵן אֵין לִלְלוֹת בֶּשֶׂר עִם דָּג

מִשּׁוּם רִיחָא (ב) [ג] *מִיָּהּ (ג) (ג) צְדִיעֵנְדָּ אֵינוֹ אִסּוּר (אֲרִיךְ כָּלֵל ל"ט דִּין כ"ה):

ג [ד] יִירְחוּץ יָדָיו בֵּין בֶּשֶׂר לְדָג וְיֵאכֹל פֶּת שְׂרׁוּי בִּנְתִים כְּדִי לְרַחוּץ פִּיו: הֵגָה וַיֵּשׁ אֹמְרִים דְּאֵין לְחוּשׁ לָזֶה (ג) *כִּי-רַק (ג) *כִּשְׁמִנְשֵׁלִם יַחַד וְאִכְלָן אֲכַל לֵאכֹלֵן זֶה אֲחֵר זֶה אֵין לְחוּשׁ (הִגְהוֹת מַרדְכִי) וְכֵן נוֹהֲגִין שְׁלֵא לְרַחוּץ הַפֶּה וְלֹא הַיָּדִים בִּינֵיהֶם [ה] וּמ"מ יֵשׁ לֵאכֹל דָּבָר בִּינֵיהֶם וְלִשְׁתוּת דְּהוּי קִנּוּיָהּ וְהִדְחָה (הִגְהוֹת ש"ד סִימָן ע"ו וּמִזִּיאוֹ בְּגִלְיוֹן א' ה"ה ש):

As most people are aware, it is forbidden to eat fish together with meat or chicken, because, as the Gemara comments, this could pose a medical risk. Few people, however, are aware of the procedure that is required after one eats fish and then wishes to eat meat or chicken. First, one must wash his hands, and according to Hacham Ovadia Yosef, this requirement applies even if one ate with a fork and knife and did not touch any fish. One does not have to wash the formal Netilat Yadayim as is required before eating bread, as this washing is required for cleanliness purposes, to ensure the removal of all fish residue. Secondly, the Ben Ish Hai (Rav Yosef Haim of Baghdad, 1833-1909) rules (Parashat Pinhas, Shana Sheniya, 8) that one must wash the outside of his mouth after eating fish before eating chicken or meat. Additionally, one must rinse the inside of his mouth – such as by gargling some water – and according to the Ben Ish Hai, one should also drink something to ensure that the fish and meat do not mix in his stomach. Finally, one must eat something in between the fish and the meat. These Halachot are presented in Yalkut Yosef – Berachot (vol. 2, p. 23;)

Many people customarily eat fish as an appetizer at the Shabbat meal, but, unfortunately, they are not aware of this procedure which must be followed afterward before proceeding to eat meat. It is therefore important to review these Halachot and ensure to perform the necessary measures before eating chicken or meat after the fish course.

Bread that was baked with meat to be eaten with fish:

רבי יונה גירונדי, איסור והיתר הארוך, שער ל, דין כט-ל

איסור

שער לט דין ריחא מילתא

והיתר

כט וכתב היורה דעה (סימן קט"ז) בשם הרא"ש וצריך לזהר שלא לאכול בשר ודגים יחד בזה אחר זה אם לא בקינוח והדחה בנתיים לפי שקשה לדבר אחר ואין נפקותא איזה מהן יאכל בראשונה. ומסיק והיה רגיל אדוני אבי הרא"ש ז"ל לרחוץ ידי ויהיה שורה פת ביין והיה אוכלו בנתיים לקנח פיו עכ"ל (יד):

(יד) לא ראיתי נוהגין בכי אפילו פרושין ונזקקין אלא עושין קינוח הפה לתוד והדחה על ידי שתייה. מהרא"י ז"ל (סימן פ"ו):

ל ומיהו אף על גב שדג עם בשר אסור בתנור מכל מקום פת שנאפה עם בשר מותר לאוכלו עם דגים ואף על פי שאסור לאוכלו בכוח דלא גרע מטעם בליעת קדירה של בשר בת יומא שאנו מתירין לעיל (דין כ"ה). ואין שייך לחלק בזה כל כך בין לכתחילה לדיעבד ועוד דאם לא כן יאמר רב אשי יותר חידוש:

Cooking fish and meat together in same oven:

השולחן כהלכתו, סימן יב, סעיפים ג-ה

אפיית בשר ודגים יחד

ג. אין לאפות בשר ודגים ביחד בתנור אחד. עבר ואפה בשר ודגים ביחד, הכל נאסר (אם אין ששים באחד מהם כנגד השני).

מותר לאפות מאכל פרווה עם בשר בתנור אחד ביחד ולאכול את המאכל הפרווה עם דגים, וכן מותר לאפות מאכל פרווה עם דגים ביחד בתנור ולאכול את המאכל הפרווה עם בשר.

מאכל שהתבשל עם בשר

ד. מאכל שהתבשל עם בשר, אין לאוכלו עם דגים. וכן מאכל שהתבשל עם דגים, אין לאוכלו עם בשר.

מאכל שבלע זיעת בשר

ה. מאכל פרווה שבלע זיעת בשר שבמקום פתוח, ומצוי מאוד בתבלינים ושמן שמוסיפים לקדירת בשר תוך כדי הבישול ואדים חמים עולים למאכל, נראה שמותר לאוכלו עם דגים.

ח. כן משמע באו"ה [כלל ל"ט סעי' ל'] ובט"ז סי' קט"ז סק"ג וסי' צ"ה סק"ג, שהתירו פת שנאפתה עם בשר לאוכלה עם דגים רק משום שריחא לאו מילתא היא.

ט. מבואר באו"ה שם שדין טעם האוסר לסכנה הוא רק טעם חזק במיוחד (וכנ"ל בהע' ה'), ולכן טעם הבא דרך כלי וכן דרך ריחא (כלומר, פת שנאפתה עם בשר מותר לאוכלה עם דגים), אף שטעם כעיקר, אינו אוסר לענין סכנה. ונראה שתלוי בהמתנת ר' שעות, והיינו שאם הוא טעם חזק כל כך עד כדי שצריך להמתין ממנו ר' שעות, א"כ אוסר גם בדגים, ואם אינו טעם חזק כ"כ שאמנם המאכל בשרי אבל מ"מ אין צריך המתנת ר' שעות ממנו, א"כ אינו אוסר לענין סכנה בדגים, ולפי"ז יש להקל בזיעה במקום פתוח שאמנם מעבירה טעם אבל אין צריך המתנת ר' שעות ממנה כנ"ל בסי' א' סעי' י"ט וכמו שכתבו הפוסקים [כנ"ל שם] שאין הטעם העובר דרך זיעה שבמקום פתוח חזק כל כך. אבל זיעה שבמקום סגור נחשבת ממש כבישול ממש (כנ"ל סי' א' הע' נ"ד) וגם צריך

סק"ח וסי' צ"ז סק"ג] הביאו וכתב שתלוי אם נאמר שאין ביטול בששים ה"ג בזה אסור אפי' בדיעבד, ובשאר הפוסקים הנ"ל משמע דלא תליא הא בהא אלא אפי' אם אמרין שכן בטל בששים מ"מ אם נאפו יחד בתנור אחד והיו

ו. ברמ"א [סי' קט"ז, ב'] כתב שבדיעבד מותר, וכ"כ ערוה"ש [שם סק"י], אבל הש"ך שם סק"א הביא בשם תשובת באר שבע שבדיעבד אסור, וכ"כ הפר"ח [שם סק"ד] והחכ"א [כלל ס"ח, א'] והמנחת יעקב [כלל

Cutting onions with meat knife for fish dish:

תשובות	סימן פ"ז – בדיני בישול בשר בחלב	פתחי
<p>מותר ⁸⁸לחתוך בצל בסכין בשרי כדי לבשלו עם דגים, וכן מותר לטחון דגים במטחנת בשר, אחר שהודח טוב. וכמו כן ⁸⁹מותר לאכול דגים בכלי בשרי אף לכתחילה.</p>	<p>מאפיה שאחד הפועלים צלה בשר בתוך התנור בעת שאפו שם לחמים, ⁸⁷מותר לאכול לחמים אלו עם דגים, ואפילו בתנור אפיה חשמלי המצוי כיום אם אפו פת עם בשר מותר לאכלם עם דגים.</p>	<p>אסור ⁸⁵לצללות דגים ובשר בתנורי אפייה המצויים כיום, ובדיעבד אם צלו יש ⁸⁶שכתבו להתיר לאכלם אף אם אין ששים לבטל הטעם. ויש שהחמירו. אולם אם אחד מהם מכוסה שרי אף לכתחילה, דלא שייך בזה ריחא מילתא.</p>

בחת"ס סי' קי"א ד"ה איבעיא דבזמן הזה ליכא סכנה דנשתנו הטבעים. ⁸⁵. כמבואר בשו"ע סי' קי"ח סי'א דלכתחילה ריחא מילתא. ⁸⁶. הסוברים להחמיר הם ספר באר שבע עמ' ק"א, פרי"ח סק"ד, פרי"ת סק"ג, חכ"א, אולם בש"ך סק"א כתב להקל בדיעבד וכי"פ בשו"ת חוט השני סי' ט"ז שאין סכנה בצליה וכן העתיק בשמו בשו"ת חינוך בית יהודה סי' צ"ה ע"ד הט"ז סק"ג. (אולם צ"ע דהרי סכנה של בשר ודגים מקורו בגמ' פסחים ע"ז ושם איירי בצליה בלבד). וכן ילקו"י עמ' ש"כ שצידד בדיעבד אפשר להקל. ועיין בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' צ"ב. ⁸⁷. ט"ז שם, חכ"א שם, זב"צ אות ט"ו, כף החיים סק"ט ט"ו. ⁸⁸. בשו"ת שבה"ל שם אך בדרכ"ת שם החמיר. ⁸⁹. פת"ש שם. ועיין בשו"ת חת"ס סי' ק"א.

Hacham Yitzchak Yosef on cooking in an oven together:

שיח ילקוט לס' פו, קמז - דגים עם חלב ובשר יוסף

פו. אסור לצלות דגים ובשר בתנורי אפייה המצויים שלנו, [שהם פחותים מד' אמות וסגורים ופתחן מהצד], דחמירא סכנתא מאיסורא. ומכל מקום בדיעבד אם צלו בשר ודגים בתנור אחד, יש להתיר לאוכלם אף אם אין ששים לבטל הטעם. ואם אחד מהם מכוסה, לא שייך בזה ריחא מילתא, ומותר אף לכתחילה. וכן בתנור גדול המחזיק י"ב עשרונים, שיכולים לאפות בו בערך כעשרים ק"ג של בצק כתבנית אחת, מותר אף לכתחילה לצלות בשר ודגים ביחד. פו)

פז. מותר לצלות דגים ובשר זה ליד זה על רשת, באופן שהריח והעשן מתפזר באויר, ואינם נוגעים זה בזה. פז)

Another difference involves the issue of "Beli'a" – absorption of taste. The Taz (commentary to the Shulhan Aruch by Rabbi David Halevi, 1586-1667) and most other authorities maintained that one may prepare fish in a utensil that had recently been used with meat, and vice versa. So long as the utensil is clean and does not contain any meat residue, it may be used with fish. Thus, for example, it is permissible to cook fish on a barbeque grill that was used for meat, provided that it is clean. So long as no actual substance of meat remains on the grill, it may be used for fish. In fact, one may even broil meat and fish together on different parts of the grill.

The exception to this rule is a closed grill, or an oven. When meat and fish are cooked together in a

closed area, the steam produced by one is absorbed by the other. Therefore, one should avoid cooking meat and fish together in an oven or closed grill, unless the fish or the meat is covered, such as with aluminum foil and the like, so that it is shielded from the steam produced by the other. Nevertheless, after the fact, if one did cook fish and meat together in an oven without covering one of them, they are permissible for consumption.

לצללות בשר ודגים בתנור אחד

וגדולה מזו כתב הש"ך (סק"א) בשם המהרש"ל, שכתב באיסור והיתר שלו (סימן לה) ובפרק גיד הנשה (סימן טו), שמוותר לצלות דגים ובשר בתנור אחד, אפילו לכתחלה, ואין בו משום ריחא מילתא לענין סכנה. דדוקא כשצולין אותן מחוברים זה לזה אסור. ע"ש. וכ"כ הגאון בעל חות יאיר, בשו"ת חוט השני (סימן טו) בשם אביו הגאון רבי שמשון יאיר, דמהני לשער בששים כדי לבטל דגים שנתערבו בבשר, וכתב שם, דגם בצליה אינם נאסרין, והביא דברי המהרש"ל שמיקל טפי, שכל האיסור בבשר ודגים אינו אלא כשאוכלין יחד. ואף שפשטה ההוראה דכרבי האיסור והיתר מכל מקום מהני לשער בששים. ע"ש. אלא שכבר חתמה עליו בהגהות יד אפרים (סימן סימן קסח) דהלא מקור דין זה בצלי איתמר. ע"ש. והיינו כמו שכתבנו לריק כן מלשון הגמ' בפסחים הנז'.

ובאמת שכמה אחרונים העלו לאסור בזה אף בדיעבד, וכ"כ הפרי חדש (סק"ד), ובפרי תואר (סק"ד). גם בחכמת אדם (כלל פת סק"א) כתב, שאסור לצלות דג ובשר בתנור אחד, אפילו אם אינם מונחים זה אצל זה, ואין כאן חשש שיוזב מן האחד לחבירו, אפילו הכי אסור אפילו בדיעבד, דחמירא סכנתא מאיסורא, אם לא בתנור גדול, או שאחד מהם מכוסה, שאז אין שייך ריחא.

ולדינא נראה דיש להקל בזה בדיעבד, אחר שיש כאן כמה ספיקות להקל, ושמא הלכה כרבא מפרזיקא שמתיר לאוכלה בלי חלב, ושמא אף למר בר דב אשי אין איסור משום סכנה אלא בסוג דג הנקרא כינא, ולא בשאר דגים, וכמו שכתב הרב באר שבע שקיבל כן מרבני קשישא, וכן דעת החתם סופר [נהובא ביבע אומדן], ושמא הלכה כרעת הסוכרים דגם בבשר ודגים ריחא מילתא רק לכתחלה, אבל בדיעבד שרי, ושמא בכל בשר ודגים מישא שרי לצלותם יחד אף לכתחלה, וכדעת המהרש"ל. שוב הראוני מה שכתב בזה מרן עט"ד אאמור"י שליט"א בספרו מאור ישראל (פסחים טז:), ולאחר שהאריך בזה העלה כרובינו דיש להקל בזה בדיעבד מיהא, ע"ש באורך.

ואנחנו ראינו מעשה רב אצל מרן אאמור"י לפני כמה שנים, בהיותו בביקור בחו"ל, ושעו וצלו בתנור אחד בשר ודגים ביחד, והחמיר על עצמו ולא אכל מאותם מאכלים שנצלו בתנור. ולגרמיה הוא דעבד הכי, אבל לדינא מעיקר הדין יש להקל וכמבואר.

לצללות דגים ובשר על רשת

והנה מרן בשלחן ערוך (סימן צו סעיף ב') כתב: פת שאפוא עם הצלי, ודגים שצלאן בתנור אחד עם הבשר, אסור לאכלם בחלב. והני מילי בתנור קטן, אבל בתנור גדול המחזיק שנים עשר עשרונים ופיו פתוח, מותר. ואם הצלי מכוסה, וכן פשטידא שמכוסה הנוקב שבו, מותר אפילו בתנור צר. ע"כ. וכתב בכף החיים שם (אות לו) בשם הרב קהלת יחזקיה, דדבר פשוט הוא דלא שייך ריחא אלא דוקא בתנור, אבל אם נצלו זה בלא תנור, ליכא משום ריחא, שהריח מתפזר והולך. וכן הוא בובחי צדק (שם אות כז). ע"ש.

נודע מה שנחלקו בגמרא עבודה זרה (יב:), אם ריחא מילתא או לאו מילתא, לענין איסור והיתר שנצלו זה ליד זה, ופסקו הפוסקים דלכתחלה ריחא מילתא היא, אך בדיעבד ריחא לאו מילתא. וכן הוא בשלחן ערוך (סימן קט סעיף א'): אין צולין בשר כשרה עם בשר נבילה או של בהמה טמאה בתנור אחד, ואף על פי שאין נוגעין זה בזה ובדיעבד וכו'. ואם התנור גדול י"ב עשרונים, ופיו פתוח, מותר לצלות בו, ובלבד שלא יגעו זה בזה, ע"כ. ולענין דגים ובשר, הנה בגמרא פסחים (יב:), משמע שהרבה אסור אף בדיעבד. שאמרו שם, ההיא בינא [דג] דאיטורא [שנצלה] בהדי בשרא, אסרה רבא מפרזיקא למיכלא בכוחתא. מר בר רב אשי אמר אפילו במילתא גמי אסור, משום דקשיא לריחא ולדבר אחר [צרעת]. וכתבו התוס', מכאן פוסק ר"ת כרב, ורבא גמי דשרי בבת תיהא מצי סבר כוחתיה. ע"ש. ומשמע שהוא אף בדיעבד. והנה אף שמרן השלחן ערוך לא כתב להדיא היאך הדין גבי צליית דגים ובשר בתנור אחד, מכל מקום מתנ"ל מבואר שאסור אף בדיעבד, וכן העלה בספר באר שבע (דף קא) שאפילו בדיעבד אסורים משום ריחא מילתא, ואפילו נצלו נפרדים זה מזה בתנור אחד. וכתב דאפילו הנהגים היתר בדיעבד לענין ריחא מילתא, בדגים ובשר שהוא משום סכנה, חמור יותר ויש לאסור אפילו בדיעבד, דחמירא סכנתא מאיסורא.

אולם באיסור והיתר (כלל לט דין טז) כתב, שדוקא לענין איסור אמרינן בבי מינים מפותמים ריחא מילתא היא, אבל לענין סכנה כגון שאפה פשטידא [בשר] עם פשטידא של דגים בתנור אחד, ושניהם מגולים, אפילו בתנורים שלנו המכוסים למעלה, ואפילו בתנור קטן, ואפילו אם סגור כולו, ולא נגעו זה בזה כלל יחד, בדיעבד מותר. ואף על פי דקיימא לן חמירא סכנתא מאיסורא, כבהאי גזונא לית ביה סכנה כלל, מרלא אסר הרמב"ם דגים שנצלו עם בשר בתנור כי אם לאכלן בחלב. ואין לחלק כלל בתנורים בין שלהם בין שלנו, ואפילו אם שניהם בלתי מחבת, רק שמורחקים קצת זו מזו, ואפילו אם יוצא מהשמנונית לתוך התנור אין בכך כלום. דבכלית תנור וכלי אין סכנה. אך לכתחלה מיהא יזהר. ע"כ.

ואנחנו מצינו להאיסור והיתר עצמו שכתב במקום אחר (כלל לט דין טז) שאם נצלו או נאפו [דגים ובשר] יחד אפילו לא נגעו זה בזה שניהם אסורים, אם לא ששהה באחת מהם לבטל טעם חבירו. ע"כ. ואין לחלק בין לכתחלה לדיעבד, דלשונו "שניהם אסורים" משמע שהוא גם בדיעבד. וע"ש בהגהות זו זהב שכתב, שיתכן והיה לו להרמ"א נוסחא אחרת בדברי האיסור והיתר, ולכן כתב לחלק בין לכתחלה לדיעבד. ושם כתב לחלק בין פשטידא שמכוסה בבצק למעלה, ובוה שרינן בדיעבד, אבל במגולה לגמרי אסור. [ומטעם זה נקט באיסור והיתר כגון פשטידא, אף דבכל הסימן שם איירי בדגים ובשר].

והנה הרמ"א (סימן קסח) הביא להלכה בדרכי משה (שם) מה שכתב באיסור והיתר הנ"ל, שכדיעבד יש להיתר הדגים והבשר שנצלו יחד. [ולא ציין שהוא דוקא בפשטידא, ומשמע דבכל גזונא לדעתו יש להקל בדיעבד]. וכ"כ בהגיה"ה (שם סעיף ב'): שאין לצלות בשר עם דג משום ריחא, ומיהו בדיעבד אינו אסור. ע"כ. וכ"כ בערוך השולחן (סיף י"א) דאנו אין לנו אלא דברי הרמ"א שפסק דמותר בדיעבד כשצלו בשר ודגים בתנור אחד להיתרם באכילה.

תורת מאיר עמוד שלט- שאלה תנור שיש בו מצב שבת ומשמש כפלטה של שבת והיד סולדת בו האם מותר לחמם בתוכו בזמן אחד ב' קדירות נפרדות של דגים ובשר או שמא יש לחוש לריחא או זיעה

תשובה אם מכסה היטב את התבניות והקדרות מותר אף לכתחלה לחמם בזמן אחד דגים ובשר ומ"מ אם הניחום ללא כיסוי יש להתיר בדיעבד אפילו כשאין ששים בכל אחד מהמאכלים והיה בהם רוטב

Serving on same table meat and fish:

11 ג

כף החיים, יורה דעה, סימן קטז ס"ק לה

(א) שני בני אדם המכירים זה את זה שאוכלים על שלחן אחד זה בשר וזה דגים אם צריכים לעשות הפסק מפה כמ"ש לעיל סימן פ"ח סעיף ב' לגבי בשר וחלב, עיי' שם חדש על ספר היראים עמוד מאכלות סימן קמ"ט דף מ"ח שנסתפק בזה והביא ראיות להקל וסיים שעדיין כמסתפק יעו"ש. ומיהו הראיות שהביא להקל יש לדחות דלא דמי דהכא חיישין שמא ישכח ויאכל בלתי ידיעה דטרוד באכילתו ועל כן נראה דיש להחמיר ולעשות הפסק להיכרא ואין הפסק בזה:

11 ד

שו"ת שבט הלוי, חלק ו, סימן קיא אות ג

א — דבר פשוט שאין לחוש למש"כ בדי"ס ס"ק י"ג בשם ס' קהל יהודה שאסור להעלות דגים עם בשר בשולחן אחד, וכן הקילו בזה כל הדורות, אבל נכונ הוא שלא מן הדיון להצילם ז"ל בדרך חומרא.

[ב] הנה דברכי תשובה (פ' קטז, ס"ק יג) כתב בשם כמה פוסקים, דאסור להעלות בשר ודגים על השולחן בלי היכר, כמו שאסרו להעלות בשר וחלב על השולחן, משום דחמירא סכנתא מאסורא, וכ"כ בכף החיים (פ' קטז, אות לה).
מאידך, בפסר פתח הדביר (פ' רעג, ס"ק א) מביא בשם ספר יראים (פ' קמט) דאפשר להקל בזה. ועי' שו"ת שצט הלוי (פלג ו, פ' קיא).
ומכל מקום, כיון שלא נוהגים להקפיד ע"י, לא היה רצונו ז"ל מוזהר על כך, אך צמחנה לשאלה הורה דלכחמילה ראו להיזהר בזה.

הליכות משה - הנהגות רבי משה הלברשטאם, פרק כה

11 ה

(נט) ראה כף החיים לאריך קעג, ו שיש לחשוש שמא יבוא לאוכלם בזה אחר זה בלא קינוח והרחקה. מאידך, לדעת שו"ת יביע אומר שם, אין לחשוש לזה.

However, while Halacha clearly forbids partaking of meat with fish, this prohibition does not precisely resemble the prohibition against eating meat with milk. For example, the Shulhan Aruch (Yore De'a 88) rules that two acquaintances may not eat meat and milk at the same table. Even though one eats only meat and the other eats only dairy foods, they may nevertheless not eat together at the same table, given the concern that they may share with one another. This Halacha does not apply to acquaintances eating meat and fish; it is permissible to eat meat at a table where friends and acquaintances eat fish. (This often arises at barbeques and weddings, where people eat different foods at the same table.) This is the ruling of Hacham Ovadia Yosef, as recorded in Yalkut Yosef (Issur Ve'heter, vol. 3, p. 315).

The reason for this Halacha relates to the fact that eating meat with fish entails not simply a prohibition, but rather a health risk. We can assume that people will exercise more caution when it comes to their physical well-being, and the Sages therefore felt no need to enact safeguards to protect against mistakenly eating meat with fish. Such is not the case with regard to meat with milk, which is forbidden by force of the Torah, not due to health concerns.

Summary: It is forbidden to eat fish with meat. However, a person eating fish may eat at the same table with somebody eating meat. One should not cook fish and meat together in the same oven or closed grill, unless he covers one of them. Nevertheless, if one did cook meat and fish together in an oven without covering them, they may be eaten. One may cook fish on an open grill that had been used for meat (and vice versa), provided that the grill is clean, containing no residue of meat.